

dziecięcych akcentując duchową matczynność (geistige Mütterlichkeit) oraz rozwój instytucji edukacyjnych dla dzieci i ewolucję roli kobiety.

W części II omówiono instytucjonalne i normatywne regulacje i praktyki w zakresie edukacji dziewcząt w latach 1870-1933 oraz tzw. długą drogę do matury (Der lange Weg zum Abitur).

Socjalizacja dziewcząt głównie poprzez koedukację oraz ich działalność w ruchu hitlerowskim: Bund Deutscher Mädel – stanowi przedmiot części III.

W części IV Autorki i Autorzy rekonstruują drogę kobiet od wykształcenia średniego do nauki, czyli możliwości studiowania (Von der Bildung zur Wissenschaft) w latach 1870-1945. Dowiadujemy się m.in. o rozwoju naukowym Edyty Stein oraz o tym, że pierwszą kobietą

profesorem pedagogiki była w Niemczech Matilda Vaerting (1884-1977).

Możliwość kształcenia kobiet w różnych dziedzinach i zawodach w latach 1948-1990 ukazano w części piątej, zaś stopniowe zwiększanie dostępu do studiów wyższych w latach 1849-1990 – w części szóstej.

Interesujące są porównania dotyczące polityki NRD w sprawie edukacji kobiet i badań nad tym zagadnieniem jako komponentu walki politycznej o pełną realizację założeń marksizmu.

Książka jest bogato udokumentowana źródłami oraz literaturą przedmiotu. Posiada wykaz osób, indeks rzeczowy oraz informacje o autorach.

Jan Hellwig

Johann Amos Comenius. Allverbesserung (Panorthosia), Eingeleitet, übersetzt und erläutert von Franz Hofmann, Frankfurt a/Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Wien 1998, ss. 429

Dzięki pracom znanego w międzynarodowym świecie nauki komeziologa, emerytowanego obecnie profesora, wieloletniego kierownika Zakładu Historii Pedagogiki na Uniwersytecie Marcina Lutera w Halle Franza Hofmanna (ur. 1922) ukazała się przetłumaczona przez niego z łaciny na język niemiecki 6-ta część pracy J.A. Komeńskiego *O naprawie spraw ludzkich*. Część ta nosi tytuł *Panorthosia*. Przedstawia w niej

Komeński strukturę porządku światowego, instytucje służące człowiekowi, ich cele i zadania.

Jest to pierwsze tłumaczenie tej pracy w całości na język niemiecki.

Książka ukazała się w cyklu *Erziehungskonzeptionen und Praxis*, Bd. 37, a wydawcą jest Gerd-Bodo Reinert.

Jan Hellwig

Vitae Scholasticae. The Journal of Educational Biography, Tom 17, 1998, nr 2

W amerykańskich (ale nie tylko) pracach historyczno-pedagogicznych ważne miejsce zajmują prace biograficzne. Rekonstrukcje biograficzne traktowane są jako ważny komponent odtwarzania procesu dziejowego, studiów historyczno-edukacyjnych i wpływu jednostek znaczących na rozwój dziejów.

Istnieją międzynarodowe stowarzyszenia biografii edukacyjnych (np. International Society for Educational Biography), czy też instytuty naukowo-badawcze w tej dziedzinie (np. American Biographical Institute).

Organem Międzynarodowego Stowarzyszenia Biografii Edukacyjnej jest półrocznik

Vitae Scholasticae ukazujący się w językach angielskim, hiszpańskim, francuskim lub niemieckim przy Northern Illinois University, a wydawcą jest Lucy Townsend (Caddo Gap Press, 3145 Geary Boulevard, Suite 275, San Francisco, California 94118 USA). Zamieszcza

się w nim prace poświęcone teorii biografii edukacyjnej, wspomnieniom, przeżyciom, biografii pedagogiczne. Prezentuje także inne pisma naukowe i wykazy nowych książek.

Jan Hellwig

Jędrzej Sobczak, „Nowe wychowanie” w polskiej pedagogice okresu Drugiej Rzeczypospolitej (1918-1939), Wydawnictwo Uczelniane WSP w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1998, ss. 446

Książka ta, na pojawienie się której na rynku wydawniczym od dawna czekali, jest drugim, zmienionym wydaniem pracy Jędrzeja Sobczaka, która jako dwuczęściowa monografia ukazała się pod tytułem *Recepcja idei „nowego wychowania” w polskiej pedagogice okresu między wojnami* (Bydgoszcz 1978-79). Autor ukazuje w niej przemiany, jakim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej ulegała teoria i praktyka wychowawcza pod wpływem rozwijającego się od początku XX wieku w krajach Europy i Stanach Zjednoczonych „ruchu nowego wychowania”. Dynamikę tych przemian przedstawiono poprzez przytoczenie teoretycznych

rozważań i podanie praktycznych przykładów rozwiązań wychowawczych podejmowanych w tym czasie w Polsce.

Na podstawę do prezentowanych w pracy ustaleń złożyła się uważna lektura niezmiernie dużej ilości książek, broszur oraz artykułów z zakresu ówczesnego piśmiennictwa pedagogicznego. Zamierzeniem autora jest również przybliżenie współczesnemu czytelnikowi, na łamach swej książki, wielu interesujących pozycji pedagogicznych, wydanych wówczas, a stosunkowo słabo dzisiaj znanych.

Krzysztof Jakubiak

Bibliografia historii wychowania

(druki zwarte wydane w Polsce w l. 1997-1998)

Andrzejak A., Nawrocka M., Wąsikowska-Trawińska A., *Śladami Dokty. Wanda Błęńska – nadanie imienia Piątkowskiej Szkole Społecznej w Poznaniu*, Poznań 1997, ss. 77;

Ars Edukandi, T. 1, Gdańsk 1998, ss. 248;

Bachta E., *Młodzieżowe konspiracyjne organizacje niepodległościowe w województwie rzeszowskim w latach 1944 - 1956*, Przemyśl 1997, ss. 231;

Banach A.K., *Młodzież chłopska na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1860/61 - 1917/18*, Kraków 1997, ss. 359;

Bartnicka K., *Wychowanie patriotyczne w szkołach Komisji Edukacji Narodowej*, Warszawa 1998, ss. 247;

Baszkiewicz J., *Młodość uniwersytecką*, Warszawa 1997, ss. 197;

Bereźnicki F., *Hasła „nowej szkoły” w dydaktyce Drugiej Rzeczypospolitej*, Toruń 1998; ss. 213;

Bieńkowski T., *Jan Amos Komeński o nauczaniu i wychowaniu*, Pułtusk 1998, ss. 95;